



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 129/2012-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť D. B. a M. B., B., zastúpených advokátom JUDr. Ľ. F., B., ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 14 Co 203/2011 z 20. decembra 2011, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť D. B. a M. B. o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. februára 2012 doručená sťažnosť D. B. a M. B. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 14 Co 203/2011 z 20. decembra 2011 (ďalej len „namietaný rozsudok“).

Zo sťažnosti a z k nej priloženej dokumentácie vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou podanou Okresnému súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) domáhali proti žalovaným určenia povinnosti odpredať byt podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov. Okresný súd o žalobe rozhodol rozsudkom sp. zn. 8 C 415/2004 z 26. januára 2011 tak, že ju zamietol.

Proti označenému rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd namietaným rozsudkom tak, že odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu sp. zn. 8 C 415/2004 z 26. januára 2011 potvrdil a vo výroku o náhrade trov konania vo vzťahu k žalovanému v 1. rade ho zmenil tak, že sťažovatelia sú mu povinní zaplatiť spoločne a nerozdielne trovy prvostupňového konania v sume 373,20 €.

Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že *«Súd prvého stupňa zamietol... návrh v pripustenom pozmenenom znení v celom rozsahu s odôvodnením v podstate, na základe toho, že priložený návrh zmluvy na prevod vlastníctva k bytu, v ktorom bývam, na mňa navrhovateľa 1./ a 2./ podľa zákona č. 182/1993 Z. z. v časti týkajúcej sa dohody o kúpnej cene nemá oporu v zákone, že nebola určená podľa § 18 ods. 1 cit. zákona. Navyiac že sme počas konania ako navrhovatelia s ničím nepreukázali, že (ak by sme aj nevzali do úvahy spôsob určenia ceny zakotvený v zmluve) výška samotnej ceny bytu a spoluvlastníckych podielov zodpovedá cene bytu a spoluvlastníckych podielov v zmysle ustanovení § 18 Zákona o vlastníctve bytov.*

Z takýchto okolností potom, v spojení s tým, že súd nemôže modifikovať obsah zmluvy, ktorá sa má uzavrieť, súd nemohol pre rozpor navrhovanej zmluvy, s kogentnými ustanoveniami o vlastníctve bytov, návrhu vyhovieť a nemal inú možnosť, než návrh proti odporcovi v 1/ rade z tohto dôvodu zamietnuť.

Súd prvého stupňa na základe vykonaných dôkazov dospel ku skutkovému zisteniu, citujem: „Keďže vlastníkom predmetného bytu je odporca v 1/ rade, nie je odporca v 2/ rade účastníkom právneho vzťahu, ktorému má byť podľa návrhu navrhovateľov poskytnutá ochrana v tomto konaní a preto odporca v 2/ rade nie je v tomto konaní pasívne vecne legitimovaný.

Vzhľadom na nedostatok pasívnej vecnej legitímácie preto súd nemal inú možnosť, než návrh proti odporcovi v 2/ už len z tohto dôvodu v celom rozsahu zamietnuť.“».

Ďalej sťažovatelia poukazujú na to, že krajský súd, «ktorý vykonal dokazovanie v rámci odvolacieho konania na 3 pojednávaniach, a na základe pred ním vykonaných dôkazov dospel k iným skutkovým zisteniam, ktorý uviedol aj do odôvodnenia svojho napadnutého rozsudku, a to... „Podľa názoru odvolacieho súdu je preto v spore pasívne legitimovaný odporca v 2. rade“.».

Podľa názoru sťažovateľov napriek týmto vážnym procesným pochybeniam, „ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie súdom prvého stupňa vo veci (odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. d) OSP odvolací súd potvrdil vecne nesprávny rozsudok súdu prvého stupňa. Odvolací súd neprihliadal pritom na názor navrhovateľov, ktorý som uviedol ako ich právny zástupca navrhovateľov na pojednávaní dňa 29. 11. 2011, že prípadný nedostatok ohľadne tohto, že spôsob určenie výšky kúpnej ceny, ktorá nevychádzala z kogentných ustanovení § 18 zákona č. 182/1993 Z. z. vzhľadom na existenciu zákonného práva na prevod vlastníctva k bytu navrhovateľa 1./ a 2./ podľa § 16 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z., ktorému právu mala byť poskytnutá právna ochrana, by mohlo byť dôvodom len na čiastočné zamietnutie návrhu v časti ohľadne uzatvárania zmluvy na prevod vlastníctva bytu za cenu zakotvenú v zmluve, ale k zamietnutiu návrhu v celom rozsahu, nie v časti návrhu, čo sa týka uloženia povinnosti odporcovi na uzavretie zmluvy navrhovateľom na prevod vlastníctva k bytu podľa zákona č. 182/1993 Z. z.

A takú právnu ochranu zákonnému právu navrhovateľov by mohol už súd prvého stupňa poskytnúť v rámci rozhodnutia o návrhu, a to bez toho, aby zasiahol do znenia navrhovanej zmluvy, alebo zmluvy, ktorá mala byť uzatvorená, a určiť len povinnosť pasívne legitimovanému odporcovi uzatvoriť zmluvu na prevod vlastníctva k bytu mne navrhovateľovi 1./ a 2./ do vlastníctva, a to vzhľadom na ustanovenie § 17 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z., v ktorom je uvedené, že cena bytu, nebytového priestoru alebo ateliéru v dome, cena príslušenstva, cena pozemkov zastavaných domom a pozemkov prilahlých (ďalej len cena) sa dojednáva dohodou predávajúcich a kupujúcich. Pričom táto dohodnutá

cena nesmie byť vyššia ako je to určené v § 18 a nasl. cit. zákona len pri prevode z vlastníkov uvedených v § 17 ods. 3 cit. zákona.“

V závere sťažnosti sťažovateľa upriamujú pozornosť na judikatúru ústavného súdu, konkrétne na „Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 1/02 z 26. septembra 2002 – Rozhodnutie č. 85/2002, v ktorom vo výrokovej časti je uvedené, že:

„Materiálna ochrana zákonnosti v občianskom súdnom konaní a základné právo na súdnu ochranu.

1. Prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občiansko-súdneho konania a nadmerný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov účastníkov, ktoré nemajú oporu v zákone, idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu.

2. Výklad a používanie § 43 ods. 1 a 2 OSP musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo na súdnu ochranu účastníkov podľa čl. 46 ods. 1. Ústavy SR.

Výkladom a používaním tohto ustanovenia nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu.“

Na základe citovanej argumentácie sťažovateľa tvrdia, že namietaným rozsudkom krajského súdu boli porušené ich základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto žiadajú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom, v ktorom vysloví:

„1. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 14 Co 203/2011 zo dňa 20. decembra 2011 bolo porušené základné právo sťažovateľa D. B. a M. B. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a právo na spravodlivý proces podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 14 Co 203/2011 zo dňa 20. decembra 2011 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť náhradu trov konania sťažovateľovi 1./ a 2./ na účet právneho zástupcu advokáta JUDr. L. F... v sume 269,58 Eur, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd zistil, že sťažovatelia podali 23. januára 2012 dovolanie smerujúce proti namietanému rozsudku krajského súdu adresované Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktoré mu však ešte nebolo predložené na rozhodnutie, pretože sa nachádza na prvostupňovom súde v súvislosti s vykonávaním úkonov spojených s podaním dovolania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ku ktorému malo dôjsť namietaným rozsudkom krajského súdu. Ústavný súd poukazuje a to, že pokiaľ podľa

tvrdenia sťažovateľov došlo namietaným rozsudkom tiež aj k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, z odôvodnenia sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia v súvislosti s označeným článkom ústavy argumentujú výlučne tým, že krajským súdom boli porušené princípy spravodlivého procesu, avšak nenamietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že samotné namietanie porušenia niektorého zo základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, prostredníctvom sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie a rozhodovanie o nej. Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu zahŕňa okrem iného aj princíp minimalizácie jeho zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (m. m. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010).

Ako vyplýva zo zistení ústavného súdu, ochrany svojich v sťažnosti označených práv sa sťažovatelia domáhajú tak sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ako aj dovolaním adresovaným najvyššiemu súdu podaným 23. januára 2012, o ktorom najvyšší súd ako dovolací súd do dňa predbežného prerokovania sťažnosti nerozhodol.

Z uvedeného vyplýva, že v okolnostiach daného prípadu sťažovatelia podaním dovolania (založeného zrejme v zásade na obdobnej argumentácii, akú uplatňujú v sťažnosti podanej ústavnému súdu), ako aj podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvorili stav, keď by o jej veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (najvyšší súd ako dovolací súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty ústavne akceptovateľné, pretože by tým mohlo dôjsť k vydaniu dvoch rozdielnych rozhodnutí v tej istej veci. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu vo veci sťažovateľky predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu o poslednom procesnom prostriedku, ktorý bol sťažovateľkou využitý, ako predčasné (porovnaj napr. IV. ÚS 242/2010).

Ústavný súd môže prijať sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť namietaný stav zásahu do základných práv alebo slobôd napraviť.

Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 180/2010, III. ÚS 504/2011).

Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerпали všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej ochrany svojho základného práva alebo základnej slobody a neboli s ich uplatnením úspešní, môžu predložiť sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy pre namietané

porušenie tohto základného práva alebo slobody ústavnému súdu. K tomu treba dodať, že sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí.

Ústavný súd sa v ostatnom období aj pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) odklonil od svojej predchádzajúcej judikatúry a v súčasnosti vo svojej rozhodovacej činnosti zastáva názor (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09, IV. ÚS 142/2010), podľa ktorého v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd v záujme právnej istoty sťažovateľov zároveň poukazuje na svoje predchádzajúce rozhodnutia (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 239/09, IV. ÚS 49/2010), v ktorých vyslovil, že lehota na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní bude považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú. Nie je preto dôvodné, aby sťažovatelia v prípade podania dovolania podali zároveň aj sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože aj za predpokladu, že by dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, nemožno sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcu proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu, odmietnuť pre jej oneskorenosť (porovnaj k tomu aj rozsudok ESLP z 8. novembra 2007 vo veci Soffer proti Českej republike, sťažnosť č. 31419/04, alebo rozsudok ESLP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, a jeho body 51, 53, 54).

Ak by sa ústavný súd vecne zaoberal sťažnosťou pred rozhodnutím najvyššieho súdu o podanom dovolaní, mohol by neprípustne zasiahnuť do rozhodovania všeobecných súdov.

V prípade, že by ústavný súd čakal na rozhodnutie dovolacieho súdu, mohlo by to navádzať potenciálnych sťažovateľov na obdobný postup, aký zvolili sťažovatelia, t. j. k paralelnému podávaniu sťažností ústavnému súdu zároveň s podaním dovolania, čo vzhľadom na už uvedené nie je opodstatnené.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale ju pri predbežnom prerokovaní podľa zásady ratio temporis odmietol ako neprípustnú (predčasne podanú) podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov v tejto veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. marca 2012